

Aleš Debeljak

KRIJUMČARI

KNJIŽARA

Galusova obala, Ljubljana

za Mojcu Šoštko

Makar je tebi dobro. Ovde je zima. U tami, budan još
od juče, opet sam došao da prelistam naslove starih knjiga,
klimave stepenice, pisce iz mladosti i stvrdnuti med.
Vrata bez radnog vremena, mali pesnik bez žene

sedi napred iza signatura, poznajem ga još iz vremena
kada smo svi tulili unisono i verno, sabrana dela
sad za šaku cenata nude, čitali smo besomučno
Sveti Kapital. No, dobro: ne baš svi. Neki od nas

krenuše drugim putem, u pejzaže magle i sitni kriminal,
lažna porodična stabla i farmerke koje se šire pri dnu,
kô što se šire grumenovi hodočasnika i duše muževa s brcima
na carini, kad smo im pokazivali crveni pasoš. Blago

tebi, dete socijalizma, zemlje koje više nema. Nedostaješ mi.
I tebi hvala. Nije dobro, zašto to misliš? Ovde je zima. Imam
probleme s jetrom i teretanom, kreveljim se na prozoru, volim da
pravim budalu od sebe, a ono što je bitno, znala si i znaš samo ti.

POD KESTENOVIMA

Sliv Gradaščice i Ljubljanice

za Davida Albaharija

Podi sa mnom napolje, pod kestenove, ponovo opada lišće,
prijatelju iz mladosti, ne prijatelj, pesnički heroj što
me je nemošću učio kako da govorim pravilno. Od stola ustaje,
sitan i suh kao hrt i prati me, po prvi put,

ali ne i ja njega, bez vidnog napora i precizno,
jasno i jednostavno kao proza što je piše. Ovde je ušće,
odmah iza prvog ugla, ovde glavna reka krotko pije
iz pritoka, i ne širi svoje korito stešnjeno međ lejama salate,

ranim jutarnjim kafama, golubovima i nostalgijom za dalekim
Dunavom. Nema ni utvrđenja ni parka, koji čuva granicu
u bivšem gradu, juče, prekjuče, neumoljivo tu,
a već skoro nestaje poput malog plavičastog stubića

iznad pepela na zemlji, što diže se iz zajedničke cigarete.
Delimo je ukrug, ako je ovo krug, polarni metež
nove domovine, stenovite planine i sive kasarne, šumeće
lišće i prisilno buđenje: nema me, nikad me nije ni bilo.

ŽIVI I MRTVI

Groblje Ljubljana – Žale, novi deo.

za Boštjana Seliškara (1962–1983)¹

Bio sam tu nekoliko puta ove godine, ne računajući hodočašće
s obaveznom svećom za Dan svih svetih, naravno. Došao sam
da pomilujem vlati trave što štrče u svim pravcima, kao da
nisu tvoje, kô da s tobom dele samo težinu nadgrobnog kamena.

¹ Boštjan Seliškar, izuzetno nadaren mladi prozaista, najbolji drug sa studija Aleša Debeljaka, izvršio je samoubistvo 1983. godine. Njegovu proznu zbirku *Slepa okna* (Slepi prozori) priredio je i objavio pesnik 1986. godine u izdanju Književne omladine Slovenije. Priča „Taksista“ prevedena je na srpski jezik i objavljena 1983. godine u listu *Književna reč*. (Prim. prev.)

Tvrdoglave su i oštre, kô što ti nikad ne beše. Ni tada, kad si imao pravo. Skupljao si poreske prijave, raznosio poštu i učio se tami u ormanu. Pobunio si se samo jednom: iz usta si želeo da izvučeš zgužvanu maramicu

i budeš slobodan. Trave šibaju nagore, ka spolja i u stranu od granitnog jarma. Kuda? Bilo gde. Samo da ne ostanemo kod kuće, pod pokrovom grada, gde su preci sejali loše seme. Moguće je da

ništa nije strašno. Važno je da želja traje, i traje tvrdoglavo. Ne treba da brineš o istini, a ipak sam kleknuo, pre povratka pod obzorje antena i nelagode: kleknuo sam i nežno milovao travu, skoro do krvi.

PREDSIEDNIČKA PALATA

Erjavčeva ulica – Park Saveta Evrope, Ljubljana

Nije padala kiša, izgnječena trava leži na nebu, koje gazim, još korak ili dva, i biću u skloništu, ispod gole krošnje bresta, pažljivo grlim njegovo deblo, da ne bih pocepao vunene rukavice.

Gledam u leđa vetru i političaru, s rukama na bokovima, raširenih nogu stoji na pločniku, ispucalom od mnogih zima i plašljivih demonstracija. Iza mene stakleni zid, vrata se neprestano vrte, u ustima statue

nijedna ptica se ne gnezdi, ne brini: drugačije je naređenje. Pribijam se uz bledu koru, bedni crv, izuzetak sam, izgubljen u tami što pod lubom luta, istovremeno u više od jednog pravca, po plesnjivim hodnicima tražim mrtve,

krvavu žetvu obračuna, kog opevaju ljudožderi, slep se zalećem i kao pas, koji kopa u krtičnjaku, sledim drhtaju, užarenoj tački, udaljenoj u tekstu i stvarnosti, pacijent, što zalud se osvrće za jučerašnjim kišobranom.

HODAČ NA UŽETU

za Igora Zabela (1958–2005)²

Gledaj zoru i zagrljaj, gledaj pogrešnu dijagnozu, gledaj trenje užeta, monasi su ga privezali za gromobran: bruji, rastegnuto između pozlaćenih kupola i radne sobe. U modernoj galeriji svetlo gori i kustos radi za nepoznate

klijente. Crta mape za umetnike, koji odbijaju da ostanu zaglavljani u stanovima svojih zgrada, planove za levitaciju i druga ponavljanja prvih koraka, pipci i svilene papuče, mnogo vežbi iz strpljenja i narastajućeg znanja.

Neki od nas hodaju po tankom užetu i već je to milost, što možemo nešto da zadržimo u čašama, bez prolivanja. Majstori za savremene vazdušne struje i kritiku praznine, pratimo sami sebe na ekranima, boju iscedene mandarine.

Naši stilovi ravnoteže su različiti, a opsesija ista: stići na drugu stranu, dirnuti žilet i vratiti se nazad. Pogledaj nesigurnu ruku ovde i privremeno sklonište tamo, užarena svetlost istoka, katalog bez poslednjeg lista.

---

² Slovenački istoričar moderne umetnosti, likovni kritičar, prozaista, kustos Moderne galerije u Ljubljani. (Prim. prev.)

POD TVOJIM PROZOROM, LILI NOVY³

Stari trg, Ljubljana

Ne znam da li se promuklo smeješ ili od užitka vrištiš,
samo ovaj put, samo jednom mi daj tvoj ukus,
da mogu osetiti kako u jezgru ima više prostora
nego materije, daj mi da pažljivo proučim svodove

tvoga hrama, otvori mi bar sićušnu pukotinu, nov
jezik na mestu stare rane. Sumrak bogova počinje tu
iza ugla, kraj barskog šanka, na pragu dvorišta.
Ispovesti u sporednim ulicama, lažna uzbuđenja,

nada na dnu oluje, rudnici soli. Lizati zidove,
iz jezika se seliti u drugi jezik, slušati guvernante,
a ne poštovati ih, zalivati zasade pesama i apsinta,
zeleno-crne pege ispod očiju negovati; to retki znaju.

Samo ovog puta, samo jednom bar trepni, zvezdo
u katedrali vlažne tame, da mogu osetiti kako je
prostor veći od reči, kako lepota ne znači ništa ako nije
svetla strana lenjosti, nedostižna liga mojih snova.

Izvornik: Tihotapci, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2009.

*(Sa slovenačkog prevela **Bojana Stojanović Pantović**)*

---

³ Lili Novi, rođena Haumeder (Lili Novy, Graz, 1885–1958), slovenačka međuratna pesnikinja austrijskog porekla koja je najpre pisala na nemačkom, a zatim, pod uticajem Alojza Gradnika na slovenačkom jeziku, posle udaje za slovenačkog pisca i preseljenja u Ljubljanu, gde je živela na Starom trgu i osnovala LLL (Ligu lepe lenjosti). Za života je objavila zbirku *Tamna vrata* (1941). Značajna je i kao prevodilac sa oba jezika. (*Prim. prev.*)